

TERMENI ÎNVECHIȚI DE ORIGINE TURCĂ - CONSTITUENȚI AI FRAZELOGISMELOR ACTUALE

Limba română contemporană păstrează în varianta sa colocvială, dar și în stilurile cele mai permissive, beletristic, publicistic etc., o serie de expresii, în a căror componență identificăm o terminologie de origine turcă, pătrunsă de cele mai multe ori prin intermediul limbii populare, cu forme și mai ales cu sensuri obscure pentru vorbitorul de azi, dar cu o semantică bogată și o mare expresivitate în contextele în care se inserează. Dintre acestea, o parte sunt total uitate, altele rămân grație unor texte literare de inspirație folclorică, în fine un număr însemnat de turcisme este semnalat în expresiile colocviale, a căror origine ne este necunoscută de obicei. Am ales dintre acestea o serie de frazeologisme pe care le-am considerat mai interesante prin raportarea la contextele diagnostic în care au fost reperate:

- **adam babadam**, compus în care identificăm tc. *adam* „om, bărbat”; în limba turcă *adam babadam* înseamnă „din moși-strămoși” (*baba* este termenul politicos de adresare pentru o persoană mai în vârstă de sex masculin; **v.** și *babalâc*, *baccea* etc.):

„... așa ni-era obiceiul să facem la scăldat de când **Adam Babadam**.” (Ion Creangă). Expresia are sensul „de când e lumea și pământul” și nu „de pe timpul lui Adam”, așa cum apare în majoritatea dicționarelor și interpretat la unii critici.

- **amandea!** < tc. *âmande!* ~ *iagmande*, cu sensul „fuga!”:

„Iară eu **amandea** pe ușă afară.” (Ion Creangă).

Pentru acest termen, etimologiile identificate în DA, TDRG, DER etc. nu sunt identificabile. Iogu, în grai și suflet, îi identifică etimonul *hemende* „și imediat”. Ar fi totuși de luat în considerare și compunerea *hemen + dek* „până ce...” sau „până la...”

- **anasâna** < tc. *anasını* (*ana sin* „mater eius”) înseamnă „cu forța, cu de-a sila”:

„Numitul pare-a fi cu **anasâna**, / Un lup înărrăvit la piei de oaie.” (Tudor George);
„Iar o iei cu **anasâna**...” (G.M. Zamfirescu).

Este corespondentul masculinului *baba sân* și apare mai ales în formulări conotate negativ. La G. Volceanov, în Dicționarul de cuvinte argotice, este menționat termenul *anasin* „bătăuș”, obținut evident prin derivare regresivă și deviere semantică din *anasâna*.

- **arșic** < tc. *aşik* „os de la piciorul mielului, astragal”. Apare frecvent în expresia argotică „a face **arșice**”, echivalentă cu „a face așchii”, „a face praf”, „a zdrobi” etc.:

„Să nu mă-nfurie, că-l fac **arșice**...” (Eugen Barbu)
„...când te izbesc te fac **arșice**.” (G. Astaloș).

- **aș!** < tc. *hâşa* „da de unde!, nicidecum!”, înregistrat fie singur, fie în expresia „ei **aș!**” „nu zău”. Mai mulți cercetători, printre care și Al. Graur, îl consideră creație expresivă, unul din multele expemple de frazeologisme rimate ale limbii române. Ni se pare însă că originea sa turcească este îndubitabilă, cu atât mai mult cu cât limba turcă însăși uzitează foarte des expresiile rimate, în cazul nostru identificându-se un **aș baș**, în care *baş* are rolul de a amplifica negația:

„Aș baș, deloc! râse de la locu-i fata.” (Emanoil Bucuța).

După același tipar au fost create mai multe turcisme compuse, pătrunse ca atare în limba română, printre care **adam babadam**, menționat anterior, **aman zaman**, **ala bala**, **ceat pat** etc. Originea expresivă, onomatopieică, a acestor cuvinte nu se poate susține cât timp ele sunt identificate nu numai în română, ci și în limbile de origine, cu aceeași formă și același sens.

- **bacșiș** < tc. *bahşiş* (înregistrat deja în Codex cumanicus, cu sensul de „răsplată pentru scrib”) apare într-o serie de expresii în poziție postverbală, după a lua, a da etc.:

„Că era salon deschis cu **bacșișu** de împins...” (G. Astaloș); „Pe furiș, pe furiș, cum se dă **bacșiș**.” (L. M. Arcade); „Luna ese găurită dup-o turlă, ca **bacșiș**/ Pus în palma unui nor.” (Mircea Cărtărescu).

După cum se observă, termenul, de altfel popular și frecvent, este foarte expresiv, mai ales în variantele care cultivă sensurile peiorative: argoul, limbajul vulgar etc., dar și în beletristica de calitate, dată fiind plasticitatea sa deosebită.

- **balama** < tc. *bağlama* „dispozitiv de închidere-deschidere”; caracterizează vocabularul meseriilor, ca și chereștea, preluat tot de la meșteșugari, sau perdaf – de la frizeri, tighel – de la croitori etc. Toți acești termeni devin expresivi și metaforici în expresii pitorești, pe care tradiția le-a cultivat, mai ales în variantă ironică:

„... bei cât te țin **balamalele**...” (Fănuș Neagu); „Om șui, pe care nicio **balamauă** / Nu mi-l mai ține.” (Șerban Foartă); „Scos din **balamale** din această ispită neașteptată...” (Damian Stănoiu).

Este evident că sensul cuvântului a fost transferat dinspre inanimate către anatomia umană, desemnând încheieturile, articulațiile, chiar statura sau constituția individului. De aici derivă sensurile contextuale ale unor expresii, precum „scos din **balamale**” („scos din țățâni sau din sărite”), „a-l ține **balamalele**” („puterile”) sau „muiat din **balamale**” („obosit, istovit”).

bașca < tc. *başka* „alt, altă”; este consemnat încă din Codex cumanicus, iar unul din sensurile de astăzi este cel originar „în plus, pe deasupra”:

„Erau peste treizeci [de cai], **bașca** mânji și cărlani.” (Zaharia Stancu); „Vreo două pungi de bani, **bașca** mărunțișul.” (Ioan Groșan).

Mai rar este înregistrat în formulări precum:

„de **bașca**”: „... părul meu de **bașca**...” (Vasile Alecsandri) sau „... **bașca** ce a mai forfecat pe de lături...” (Nicolae Filimon).

- **bâzdâc** < tc. *bızdık* „puști” (fig. „toană, capriciu, istericale”) apare în frazeologisme diverse, precum locuțiunile adjectivale:

„... tinerețe cu **bâzdâc**.” (Eugen Barbu) ori locuțiuni verbale: „... ție-ți sare **bâzdâcul**.” (Gabriela Adameșteanu).

- **bei** < tc. *bey* „prinț, conducător, nobil turc sau de altă origine”. Reprezintă idealul existențial sinonim cu expresii precum „ca un pașă”, „ca bimbașa Sava” ori ca biblicul „în sânul lui Avram”:

„... cerbul dormea ca un **bei**.” (Ion Creangă); „... am dus-o ca **beii**.” (Eugen Barbu).

- **berechet** < tc. *bereket* „belșug, abundență”:

„Spor și **berechet** să ne dea Dumnezeu!” (Tudor Mușatescu); „Având noi timp berechet...” (Romulus Vulpescu).

- **calâp** < tc. *kalıp* „calapod, tipar” este consemnat în expresii de tipul „pe un **calâp**” sau „dintr-un **calâp**” („de același soi”, „de aceeași teapă”):

„Toți dintr-un **calâp** scoși.” (Ioan Groșan).

- **cașcaval** < tc. *kaşkaval* „sortiment de brânză” (cf. it. cacciocavallo):

„... se întinseseră și ceilalți la **cașcaval**...” (Eugen Barbu); „Vreau să mă întind la cașcaval.” (Fănuș Neagu).

„A se întinde la **cașcaval**” este interpretat de multe ori greșit prin confuzie cu altă expresie uzuală „a se întinde precum **cașcavalul** prăjit”. Identificarea semnificației corecte se poate realiza grație unui alt excerpt din literatura beletristică:

„... molima versificării se întinsese teribel, ca mojiul la **cașcaval**.” (Anton Bacalbașa).

În consecință, „a se întinde la **cașcaval**” înseamnă „a dori mai mult decât îți este permis”, „a râvni (fără merit) la ce nu ai”.

- **chilipir** < tc. *kelepir* însemna la origine „marfă ieftină (de ocazie)”, sensul evoluând către orice profit neașteptat sau câștig ușor (și nemeritat):

„Ce **chilipir** mai căutase...” (Gabriela Adameșteanu).

Din **chilipir** este derivat chilipirgiu, termen cu sens depreciativ, desemnându-l pe amatorul de câștiguri facile.

- **ciuruc** < tc. *çürük* „stricat, viciat”; în română sensul evoluează către „lucru de nimic, fără valoare”. Apare frecvent în expresii depreciative:

„Am rămas cu **ciurucurile**.” (Eugen Barbu).

Ca și edec, desemnează, prin personificare, persoanele fără valoare, marginalizate în societate:

„**Ciurucurile** treceau afară la munca grădinilor.” (Mihail Sadoveanu).

- **dambila** < tc. *damla* „apoplexie”. În română are două sensuri principale: 1. „boală”; 2. „pasiune sau viciu”. Cu primul sens este înregistrat frecvent mai ales în limbajul popular: „... lovit de **dambila**...” (Al. O. Teodoreanu). Cu semnificația din cea de-a doua serie este înregistrat într-o largă gamă de contexte:

„... carnea moale, bătăită de **dambilale**...” (G. Astaloș); „... **dambila** lui Cosma era să aibă buluc de lume...” (Horia Gârbea); „... să te grăbești să-ți faci **dambila**...” (Fănuș Neagu).

- **dardăr**, cu varianta **dârdoră**. În unele dicționare nu este înregistrat, în altele apare cu etimologie necunoscută sau de origine bulgară. Considerăm că nu provine din verbul turcesc *daldırmak*, așa cum se menționează în MDA, deoarece sensul respectivului verb este „a scufunda”. Etimonul corect este *dırdır* „trăncăneală, sporovăială, ceartă”. În română, „a sta la **dârdoră**” e sinonim cu „a sta la palavre sau la taclale”. „A fi în **dardor**” se referă la activitatea febrilă, la grabă, iar la animale marchează perioada rutului:

„... are Tinculina Gaiduri o cățelușă în **dârdoră**...” (Mateiu I. Caragiale).

- **dezghin** < tc. *dizgin* „hățuri, frâu”. Este înregistrat încă din Codex cumanicus ca termen care desmenează genunchiul calului sau pe cel al omului. Astfel se explică și sensul actual „lovitură de genunchi sau de piteni dată calului”, prin extensie, orice îndemn al calului, cu piciorul sau cu frâul. Dicționarele noastre ignoră această sursă, considerând că **dezghin** provine prin derivare regresivă și palatalizare din verbul a dezbină, ceea ce pare puțin probabil. Este înregistrat în literatura istorică, cu sensul primar:

„... bahmeții se răsfireau în **dezghinuri**...” (Al. Odobescu), dar și metaforic: „... hai deci să dăm **dezghin** fantaziei...” (Ibid.)

- **dulap**. În limba turcă se înregistrează două cuvinte cu forma dulap, confundate de obicei în română. Cel la care ne referim este *dolap* „scrânciob”. Astăzi se folosește foarte puțin cu sensul originar. Are mai ales semnificația figurată de viclenie, șiretlic, de obicei, în expresia „a trage **dulapul**”, sinonimă cu „a juca un renghi” sau cu „a trage sforile”. Este de fapt un calc lingvistic după tc. *dolap cevirmek*, frazeologism cu aceeași semnificație:

„Eram tare și mare și meșter la **dulap**.” (N. T. Orășanu); „Și regimul cu guvernul azi dau țara în **dulap**.” (Ibid.); „Aici apoi întoarce chichițe și **dulapuri**.” (Ibid.).

- **fetvea** < tc. *fetva* „decizie legală a unui muftiu”. Circulă în română mai ales în sintagma „a-și lua **fetveaua**” („pedeapsa, plata în sens negativ”):

„Când răsare [nenorocirea], ți-ai luat **fetveaua**.” (Horia Gârbea)

- **gigea** < tc. *cici* „nostim, drăguț, simpatic”. DER îl consideră creație expresivă din limbajul copiilor, bazându-se pe frecvența mare a termenului în comunicarea infantilă. Respectivul dicționar neglijează însă cuvintele cu aceeași rădăcină existente în turcă și desemnând realități cu aceeași semnificație: *gigim* „țesătură orientală”, *gingirlic* „cafea cu caimac” sau compusul *gigi-bigi*, devenit la noi *bigi-bigi*, a cărui semnificație originară este „cu formă frumoasă”. Literatura cultivă mai ales în stilul ironic acest cuvânt:

„... o cărticică groasă, unuroasă, grea, **gigea**...” (Romulus Vulpescu); „... Două fete din Agigea/ Amândouă tare **gigea**...” (Mircea Cărtărescu).

- **giol** < tc. *çül*; în română se folosește mai ales la plural cu sensul de încheieturi ale picioarelor, prin extensie referindu-se pur și simplu la picioare. Este consemnat în expresii argotice și vulgare de tipul „a da la gioale” (vezi G. Volceanov, Dicționarul de cuvinte argotice), iar în literatură, în contexte satirice:

„... Și-și retează **gioalele** dacă-i put picioarele...” (G. Astaloș)

- **giugiuc** < tc. *cüçük* „mugure”. În română capătă sensul figurat „gingaș, drăguț”:

„... toate **giugiuc**, bre!” (Gala Galaction)

- **giurgiună**, cu var. **giurgină** < tc. *curcina* „dans comic”, prin extensie „deșănțare, desfrânare”:

„... un târg întreg îl juca giurgiuna...” (Mateiu I. Caragiale)

- **hatâr** < tc. *hatır* „favoare”:

„... faceți-mi hatârul și lăsați-mi mâinile libere...” (Fănuș Neagu).

În limbajul nepretentios „a face **hatârul** cuiva” înseamnă „a-i face pe plac”, „a satisface”, iar **hatâr** nu înseamnă numai „favoare sau concesie”, ci și „toană, plăcere, poftă”:

Ei, ce vrei, mi-am făcut **hatârul**.

- **hici**. Este înregistrat încă din Codex cumanicus cu sensul „nimic”. Turca l-a luat din limba persană cu forma *heçi*. Înseamnă „deloc, niciun pic”. În română circulă și cu formele alterate **hăci** sau **hâci**. Interesant este faptul că, deși în turcă are sens superlativ, româna nu-l împrumută astfel, ceea ce explică nevoia de amplificare prin nici cât sau ba cât (același lucru se înregistrează și în cazul lui *abitir*, care în turcă comunică deja ideea de mai mult, dar în română i se mai atașează un „mai”, „mai *abitir* ca”). L-am identificat în textele lui Vasile Alecsandri:

„... îl cunoșteai mai de mult? / - Ba, cât **hăciu** [decloc].”; „Ba cât **hăciu**, el grăia păsărește.”

- **hogeag** (cu var. **hogeac** sau **ogeac**) < tc. *ocak*. Este un cuvânt foarte vechi care avea la început sensul de „adăpost, eventual militar”. Această semnificație s-a nuanțat mai apoi, termenul începând să desemneze vatra, hornul sau coșul, iar astăzi, prin extensie ironică, locul intim, retras, al întâlnirilor (amoroase):

„... când o duceam la **hogeac**/ Îmi spunea că-i sunt prea drag.” (lit. pop.); „- Elvira, mai ții minte hogeacul d-altădat?” (Mircea Cărtărescu).

- **laf** < tc. *laf* „palavra, vorbărie”; este consemnat mai ales în expresia „a sta la **lafuri**” și în echivalentele ei:

„... dumnealor se apucaseră la **lafuri**...” (Eugen Barbu).

Dicționarele semnaleză, de asemenea, frazeologismul „**lafuri și talafuri**”, explicând al doilea cuvânt, **talafuri**, prin tendința limbii turce (și, în consecință, a românei) de a rima expresiv unele sintagme. Totuși **talaf** este identificabil în limba turcă; etimonul său *telâfi* are sensul de „compensare verbală sau replică”. În consecință, „lafuri și talafuri” prezintă actul de comunicare verbală ca succesiune de replici și contrareplici, bineînțeles, în tonalitate ironică:

„Și taie frunză verde și **lafuri și talafuri**.” (N.T. Orășanu).

- **maia** < tc. *maya* „drojdie, ferment”. Este consemnat rar, în expresia „a prinde **maia**”, sinonimă cu „a prinde cheag”, ceea ce vrea să însemne „a se ajunge, a se îmbogăți”, sau „a fi într-un stadiu oarecare de înavuțire”:

„... Văd că ai mai prins **maia**.” (N.T. Orășanu).

- **mangal** < tc. *mangal* „combustibil”. Circulă mai ales în limbajul argotic în diferite expresii, care au însă un sens comun, „a pierde vremea”:

„Nu târnosi **mangalul**, că te usuci.” (Mateiu I. Caragiale); „... în loc să frec podelele, frecam **mangalu**”, cum se zice.” (Ioan Groșan).

- **perghel**, cuvânt rar, referitor la un joc al copiilor. Este înregistrat încă din Codex cumanicus cu sensul de „compas”. Cuvântul turcesc, etimon al expresiilor românești, are forma *pergel*. Pe lângă sensul originar, termenul dezvoltă, prin extensie, și ideea de „a se învârti (fără rost)”, „a pierde vremea”:

„Vă jucați de-a **perghelu**?” (Mircea Nedelciu).

- **peșin** < tc. *peşin* „imediat”. Termenul este înregistrat mai ales în varianta comercială a limbii vorbite cu sensul de „numerar”, sinonim cu un alt turcism învechit *naht*. În română dezvoltă o serie de sensuri înrudite, privitoare la plată: „pe loc”, „cu banii jos”, „imediat”, „direct” etc.:

„Plătim **peșin** și ne jucăm...” (G. Astaloș); „Vrea bani **peșin**.” (Ioan Groșan).

- **renghi** < tc. *rengi*, nu din forma *rehk*, pe care o înregistrează majoritatea dicționarelor consultate; înseamnă, la origine, „vopsea, culoare”. În expresiile românești capătă semnificația de „păcăleală, farsă”:

„... [viața] mi-a jucat numai **renghiuri** urâte...” (Fănuș Neagu).

- **rizil** < tc. *rezil* „nerușinat, impertinent”; în frazeologismul „a face de **rizil**” înseamnă „a face de râs sau de ocară”, „a vorbi de rău”, „a calomnia”. Dicționarele îl înregistrează la Ianache Văcărescu: „... au făcut **rizil** Împărăției.”, dar poate fi întâlnit și în proza actuală cu tematică istorică:

„... să nu-mi facă casa dă **rizil** cu vorbe de ocară...” (Constanța Vintilă-Ghițulescu).

- **saftea** < tc. *siftah*, sau, cum îl consideră unele dicționare, turcismul dialectal *sefte*; ar putea fi totuși un împrumut multiplu, din turcă și din greacă, fiindcă și grecii foloseau cuvântul, adaptat în limba lor *σφετῆς* „prima vânzare, semn de vânzare bună, dever”: „... o să-i facă **saftea**...” (Romulus Vulpescu). Pe lângă vehicularea în limbajul comercial, apare într-o serie întregă de contexte ironice:

„Vezi să nu-i fac **saftea** pe spinare.” (I.L. Caragiale).

- **sâc** < tc. *sik* „necaz, neplăcere”. Etimonul dat în unele dicționare (v. DU) *sik* nu este corect; cuvântul trebuie pus în relație cu verbul *sikmak* „a bulversa”, „a tulbura”, „a necăji” și chiar „a forța”, cu derivatul său **sâcâci** „săcăitor, supărător” și cu familia pe care o dezvoltă în limba română, în primul rând verbul **a sâcâi** „a supăra, a enerva”. Apare mai ales „a da cu **sâc**” - „a sfida” sau „a-și bate joc de...”:

„Când noi, a Turchiei floare, / Într-o slavă stătătoare // Dăm cu **sâc** / din Isarlâc.” (Ion Barbu);
„... [unde-s dușmanii] ca să le dăm cu **sâc**?” (L.M. Arcade).

-**șart** < tc. *șart* „rost, socoteală”:

„... om împăca toate după **șartul** lor.” (V. I. Popa).

În limbajul colocvial circula mai ales în expresia „pe **șart**”, împreună cu verbe ca a spune, a rosti, a grăi etc., având următoarele sensuri: „direct”, „deschis”, „sincer”, „profund”, „inteligent”, „cu socoteală”.

- **tenchi** < tc. *tenk* „o pătrime de gram”; pe lângă sensul original dezvoltat și altele, precum „monedă de mică valoare” sau „bani mărunți, mărunțiș” (sinonim cu metalâc, paralâc etc.). Sensul este transferat dinspre comercial spre spiritual, devenind sinonim cu „a nu valora mare lucru” (referitor mai ales la inteligența unor persoane sau la calitatea lor morală):

„... nu bate niciun **tenchi** mai mult.” (N. T. Orășanu).

- **tiriplic** < tc. *tire-iplik* (etimologic, *tire* = „bumbac tras în fire”; *iplik* = „ață de cusut, fir”). Sensul din limba turcă, „țesătură de bumbac”, evoluează în română în mod spectaculos, în expresia „a merge **tiriplic**”, echivalentă cu „a merge găitan” sau „a merge șnur”:

„Treaba, pot să zic, / Merge tiriplic.” (N.T. Orășanu).

Interesant este că G. Volceanov înregistrează în dicționarul său de cuvinte argotice termenul **tiriplici**, pe care îl glosează prin „persoană lipsită de importanță”, ceea ce demonstrează că degradarea semantică a termenului continuă în variantele vulgare ale limbii.

- **veresie** < tc. *veresiye* „pe credit, pe datorie, chiar degeaba”. Este conotat, într-o gamă largă de expresivitate, ca termen ironic, satiric, sarcastic etc.:

„... mănâncă pe datorie, bea pe **veresie**...” (I.L. Caragiale); „... îi ținea acum pe toți pe **veresie**.” (I. M. Sadoveanu).

Existența acestor termeni în limba română demonstrează că, deși balcanismul acesteia nu este întotdeauna conștientizat, împrumuturile de origine turcă, dar și greacă, bulgară, sârbă în limba română, există și persistă în frazeologisme, de multe ori cu o mare frecvență în vorbire, dar a căror origine îi scapă în majoritatea cazurilor vorbitorului, care le întrebuițează în mod reflex, fără să-și pună problema originii sau a semnificației respectivelor expresii. Am întrebuițat pentru acest studiu cele mai importante dicționare etimologice ale limbii române, precum și studiile unor etimologi consacrați, printre care Vasile Bogrea, Gr. Brâncuș, Al. Graur, Th. Hristea, I. Iordan, S. Pușcariu, Al. Rosetti.

BIBLIOGRAFIE

Ciorănescu, Alexandru 2002. (*DER*) *Dicționarul etimologic al limbii române*, Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București: Editura Saeculum I.O.

*** *Dicționarul limbii române (DA)*, editat de Academia Română sub conducerea lui Sextil Pușcariu, București, tomurile I-II (A-C, D-de, J-lojniță), București, 1913-1949 (Tomul I, partea I: A-B, Librăriile SOCEC, 1907-1913; partea a II-a: C, fasciculele I, II (1914), III, IV, V (1929), VI, VII, VIII, IX (1936-1940), Tipografia ziarului „Universul”, 1914-1940; partea a III-a: D-de, 1949; Tomul al II-lea, partea I: F-I, 1916-1934, partea a II-a, fascicula 1: J-lacustru, 1937, fascicula 2: ladă-lepăda, 1940, fascicula 3: lepăda-lojniță, 1948/9) [fără editură și an]

*** *Dicționarul limbii române (DLR)*. Serie nouă. Academia Română – Redactori responsabili: I.Iordan, Al.Graur, I.Coteanu. Tomul VI; fascicula introductivă și fasciculele 1-13 (M-muzur-aga), Editura Academiei, București, (1965-1968), CXXXVI+1076, apărut și în volum. Tomul VII. Partea a II-a, Litera O, (1969); Tomul VII Partea I, Litera N (1971); Tomul VIII, fasciculele 1-5, Litera P (1972-1984); Tomul IX, Litera R (1975); Tomul X, fasciculele 1-5, Litera S (1986-1994); Tomul XI, Partea I, Litera Ș (1978); Tomul XI. Părțile 2 și 3, Litera T (1982-1983); Tomul XII. Partea 1, Litera Ț (1994), Partea 2, Litera U (2002); Tomul XIII. Partea I, Litera V (V-veni), Partea a 2-a, Litera V (Venial-vizurină), 1997-2002; Tomul XIV: Litera Z, 2000

- *** *Dicționarul limbii române literare contemporane (DLRLC)*, vol.I-IV 1955-1958; vol.I; A-C (1955); vol.II: D-L (1956); vol.III: M-R (1957); vol.IV: S-Z (1958)., [București]: Editura Academiei.
- *** *Dicționarul limbii române moderne (DLRM)*, 1958. București: Editura Academiei.
- Dumistrăcel, Stelian, *Dicționar de expresii românești* [2001], Biografii-motivații, Ediția a II-a, revăzută și augmentată. [Iași]: Institutul European.
- Hasdeu, Petriceicu, *Etymologicum Magnum Romaniae (HEM). Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, tomurile I-III, (I: 1885 (1887); II: [1889]; III: 1893 (1895)). București : Stabilimentul grafic Socec și Teclu, București, 1886-1893; vol.I reeditat [1998]. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, [București,]: Editura Teora.
- *** *Micul dicționar academic* (Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”) vol.I. literele A – C, 2001; vol.II. literele D – H, 2002; vol.III. literele I – Pr, 2003; vol.IV. literele Pr – Z, 2003 (*MDA*). București: Editura Univers Enciclopedic.
- Șăineanu, Lazăr 1998. *Dicționar universal al limbii române (DU)*, ediție revăzută și adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu și Victoria Zăstroiu, Chișinău: Editura Litera.
- Tiktin, H., *Rumänisch-Deutsche Wörterbuch (TDRG)* I: 1903; II: 1911; III: 1924. Bukarest Staatsdruckerei.
- Volceanov, Anca, Volceanov, George, 1998. *Dicționar de argou și expresii familiare ale limbii române*, [București]: Editura Livpress.

ABSTRACT

In its colloquial variant, as well as in those styles which are more permissive (literary, journalistic etc) the Romanian language still presents a number of expressions of Turkish origin. At the beginning, these expressions were adopted in the popular language and had forms and meanings rather obscure for the contemporary speaker, although they were extremely rich in their semantic aspect and expressivity in the contexts they were part of. Our intention is to select them and discuss their semantic aspect.